

ХРОНІКА

Місце й завдання школи в справі ПОЛОВОГО ВИХОВАННЯ ДИТИНСТВА

(За матеріалами I Всесоюзного педагогічного з'їзду)

Перший Всесоюзний педагогічний з'їзд в житті й історії Радянської педагогії педагогіка запосідає почесне місце. На ньому вперше виразно й чітко було на-креслено ідеологічно - принципову позицію радянської педагогії, вперше за 10 років існування Рад. Союзу підсумовано колosalну педагогічну роботу, що її переводять на терені Союзу окремі установи та організації й відмітно було визначено позицію педагогії що до педагогіки.

Педагогія в Радянському Союзі є, за висловом т. Бухарина, розумна служниця педагогіки, яка допомагає останній стати науковою й науково вирішувати ті навчально-виховавчі завдання, що їх ставить перед нею радянська пролетарська держава.

Уся робота першого Всесоюзного педагогічного з'їзду свідчить про те, що наша педагогія не обминула жодної пекучої проблеми педагогіки, на яку радянський педагог хоче мати відповідь сьогодні.

Перший Педагогічний з'їзд ретельно виконував „замовлення педагогіки“, відводячи місце й обмірковуючи на своїх засіданнях такі педагогічні питання, як вивчення, мови шкільника, праця дітей в трудшколі, фізкультура, соціально - політичні уявлення дітей, особливості поведінки шкільника, вплив кіно на дитину, полове виховання та ін.

На кожне поставлене перед ним питання, з'їзд сказав своє авторитетне наукове слово й дав практичні вказівки педагогові - практикові.

Між багатьма питаннями, що розглядалися на засіданнях секції підлітків, питання полового виховання дитинства викликало велику зацікавленість і увагу з боку учасників з'їзду. На обмірковання цього питання в секції зібралися відомі вчені — знавці цієї справи: педагоги, лікарі й педагоги - практики.

Половому питанню було присвячено такі доповіді: проф. Емінета, П. П.—Фізіологічні особливості полового дозрівання, до-ра Пинуса, Ю. І.—Полове виховання в школі, проф. Черановського—Процес торможіння в період полового дозрівання й д-ра Лобуса, А.—методика половової освіти молоді.

В своїх доповідях автори яскраво змальовали картину фізичного розвитку дитини в добу полового дозрівання, фізіологічних особливостей цього періоду життя дитини, що має великий вплив на розвиток її розумової діяльності і на поведінку дитини.

Перед слухачами продемонстрували жахливу картину того, що діти знають з цього питання, що їх цікавить і як цю справу вирішується нашою практикою і нашим сучасним життям.

З доповіді проф. Емінета видно, що термін полової дозріlosti наступає не для всіх дітей в один і той же час. Наступ цього моменту коливається й залежить від багатьох причин як соціально - побутового так і біологічного порядку, між якими най-більше впливають кліматичні умови життя дитини, її спадковість, конституційні особливості організму дитини, ендокринна система т. ін.

В період полового дозрівання, який в основному тягнеться протягом 3 — 4 років (з відповідним коливанням) в організмі дитини відбувається низка різноманітних фізіологічних процесів, що викликають порушення фізіологічної рівноваги організму, а також впливають і на порушення відповідної рівноваги у поведінці дитини-підлітка.

Підліток в цей період перебуває в стані підвищеної нервової діяльності, стає дуже неуважним до своїх справ, лінівим, робиться незлагідним, запальним і, навіть, злим. Активна увага його в цей час слабшає, здатність затямлення знижується зменшується цікавість до власних розповідань, й, навпаки, зростає цікавість до читання книжок з емоційним змістом. На цей період припадає найбільше нервових захорувань у дітей і особливо серед тих дітей, що мають деякі спадкові передумови до цього.

Такий психо-фізичний стан не може не відбитися й на поведінці дітей. В колективі він не спокійний, завжди свариться з товаришами, б'ється з ними та ін. У навчанні він одстає, виявляє велику неуспішність (на цей період припадає найбільший % неуспішних учнів), неуважно ставиться до праці, неакуратно виконує роботу. Що до старших—вчителів, вихователів, батьків—виявляє ознаки негативізму, грубіяності, зухвальства то - що.

Практику педагогу потрібно знати про це, юному потрібно дуже уважно стежити за розвитком підлітка, щоб уловити саме цей період і скерувати своє ставлення до нього в такий спосіб, щоб не заподіяти юному якоєсь шкоди, щоб не зіпсувати підлітка в такий критичний відповідальний момент його життя своїм невмілім до нього ставленням.

Але цей бік справи, можна сказати, блідне перед тим, що саме діти знають із полового питання і як вони ставляться до цієї проблеми.

Наши діти - школярі майже всі, на 99% знають про полові зносини не менше, як дорослі. Але вони знають тільки один бік справи, їх уявлення з цього надто перекручені, однобокі й сексуально - фантастичні. В той же час діти не знають зовсім, або знають дуже мало з цього про саме головне, про ті біологічні процеси, які при цих зносинах відбуваються і через це в цей період підвищеної нервової діяльності, роз'ятрення „страстей“ набуває надто небажаного характеру з фантастичним сексуальним оповіданням, віршами, порнографією, що забруднюють дитячу психику, вносять великий розклад в його погляди, ставлення до інших то - що.

Незнання біологічних процесів при полових зносинах штовхає підлітка на шукання відповіді на це. Підлітки настирливо вимагають від лікарів, пишуть в анкетах, що вони хотіть обов'язково знати „звідкіля, як і чому родяться діти?“ Часто з хоробливим напруженням шукають розгадки й відповіди на біологічний бік походження людини, а не на полові взаємини.

Наша ж родина та й школа в тому числі на це актуальне для підлітка питання відповіди не дають (за рідким виключенням) й він змушений шукати її в іншому місці. Підліток одержує відповідь або від своїх старших товаришів, які й сами не завжди знають про це те, що треба, а скоріше розповідають про еротичні переживання, звязані з цим, або від спостереження наших умов життя з їх надзвичайно, часто негативними анти-соціальними проявами, аліменти, гвалтування та ін. (або вичитують з книжок, які писані не для нього, та з інших джерел).

Ці „приятелі“ підлітка дають юму відповідь, але в перекрученому вигляді, де на перше місце виставляється проблема сексуальних переживань, задоволення полового інстинкту то - що. Під цим упливом у підлітка зростає поглиблений інтерес до полових зносин. Він починає рано шукати задоволення цього інстинкту, а це веде до хороб (неврастенія, венеричні), до руйнації молодого, ще не міцного організму й, звичайно, до виродження покоління.

Становище ненормальне. Коли ми хочемо дати для майбутнього здорове покоління, перед нами постає питання про організацію такого впливу на дитину в цьому напрямку, що дав би змогу правильно розвязати для підлітка питання про

походження людини. У всю широчину стає педагогічне питання про принцип підходу до розвязання цього питання, про шляхи його розвязання й саму методику роботи.

Половий інстинкт, як і різний інший інстинкт людини для своєго правильного розвитку, оформлення й соціально- нормальноговиявлення, потребує певного виховання. Чудово відомо кожному, як з перших днів народження у дитини виховується травний інстинкт, як дитину привчають годувати тільки в певний час і це дає великі наслідки. Там ніхто не каже, що цього не треба робити.

Не те в справі виховання полового інстинкту. Наша школа й родина заперечують потребу такого виховання (за рідким виключенням, не організують роботи в цьому напрямкові, бояться цієї "страшної" проблеми, умивають руки, звалюють один на одного й відхрещуються від неї).

А від цього справа становиться ще гірше: школа й родина не веде виховної роботи, а виховує вулиця, товарищи, порнографія. Ну, а які наслідки, про це говорить не доводиться. Вони всім і кожному відомі.

Правда, тут питання складніше, ніж виховання інших інстинктів (травного то-що), бо половий інстинкт виникає в різних дітей з різною швидкістю, довгий час він носить характер емоційної чутливості, а не м'язово-органічний, як перший, і через це виховання його вимагає суворо-індивідуального підходу з вивченням особливостей дитини. Через це здавалося б, що цю роботу найкраще доручити родині, де можна найлегше індивідуалізувати її, вивчити саму дитину то-що. Але чи можемо ми це доручити родині в наших умовах?

Ні, сказав з'їзд, ні. Сучасний невисокий культурний рівень величезної більшості населення не дозволяє взяти на себе таку відповідальну роботу. Наша родина стоїть що до цього ще дуже низько, щоб виконати таке завдання. Вона, навпаки, може тільки зіпсувати ще справу. Родина не може взяти цього на себе, але ж допомогти вона мусить.

Основна ж робота в справі виховання полового інстинкту може бути покладена лише на школу. Школа, становлячи основне знаряддя соціального впливу суспільства на дитинство, й мусить взяти на себе розвязання завдання правильного полового виховання дитинства.

Школа, яка має виховати борців за комунізм, не може не дбати про здорове тіло, психіку, ідеологію й побут майбутнього борця. Вона піклується про це. Це її обов'язок, через що й полове виховання для нас, для школи стає за невід'ємну частину соціального виховання взагалі.

Практичне розвязання цього завдання школою може йти такими шляхами:

1) Школа бере на себе справу організації оточення дитини. Переводить роботу з батьками для роз'яснення цього питання й для вказівок, як саме вести з дітьми таку виховавчу роботу. Вплив школи на кіно, з метою усунення з нього всього того, що може негативно вплинути на роздратовання половової сфери дитини, такі фільми, як "Повія", "Каламутъ" то-що. Школа дбає за утворення нормальної фізичної й соціальної обстановки в житті самої школи, про наукове чергування праці й відпочинку дітей, організація ігор відповідно віку й інтересів дітей, організація трудових процесів в шкільних майстернях, раціональна організація розумової праці та ін.

2) Школа вільме на себе сублімування піднесеного полового збудження, переключення половової енергії дітей на найдосконаліші форми діяльності дітей, з метою відповідної розрядки, зменшення інтенсивності. Сюди можна віднести організацію праці гуртків, клубу, фізкультури, громадсько-корисну працю, роботу в пionerorganізації, в самоврядуванні та ін. Одним словом тут місце має все те, що характеризує людину, як соціальний організм.

3) Школа бере на себе організацію половової освіти підлітків. Вона мусить ознайомити учнів з питаннями, що так цікавлять дітей, і які потрібно їм свідомо розуміти, як майбутнім громадянам, а не бачити в них лише задоволення полового інстинкту.

З цих трьох моментів на долю полової освіти припадає велика відповідальна робота, з якою може справитись і яку може виконати тільки школа.

Як ми вже вище зазначили про полове виховання, полове освіта не є щось окреме, відділене від загального навчально-виховавчого процесу, не є якась то спеціальна проблема в школі. Полова освіта в школі є невід'ємна складова частина всього навчально-виховавчого процесу. Вона не є здобуток чи частина одної певної дисципліни, а являється щільно звязаною з усіма шкільними дисциплінами, де й знаходить місце для своїх окремих частин.

Відокремлювати це питання ні в якому разі не приступимо, бо полове питання—це є питання не лише біологічне, а й соціальне. Біологічна проблема продовження роду людини не закінчується на акті народження, а зразу ж переходить у велику соціальну проблему, що звязана з новою людиною. Через це й висвітлення цієї проблеми обов'язково мусить іти двома напрямками — біологією та суспільствознавством.

Отже тепер виразно й те, кому ж треба вести роботу полової освіти в школі. Лікарів цієї роботи доручити не можна. Ні в якому разі не можна робити так, як робили де які завідувачі шкіл Ленінграду, коли на уроках, почувши випадкове запитання про полові зносини, негайно викликали лікарів з венерологічного інституту. Таким чином можна тільки згубити справу. Поява серед учнів чужої людини викличе тільки підвищений інтерес до цього, утворить своєрідну зацікавленість та ін., а разом негативні наслідки. Лікар же школи, коли він щільно звязаний з нею, працює в ній, знає учнів, може дати дуже велику допомогу й ще більшу, коли він викладає в школі природознавство...

Учитель-природознавець сам теж не може взяти на себе вирішення цього, хоч, правда, на його долю припадає дуже багато, бо йому доведеться з'ясовувати один з боків проблеми — біологію запліднення й народження.

Цілком розвязати ж це питання в школі може тільки педагогічний колектив у цілому, де в молодшому концентрі головну роль буде грати керівник групи, а в старшому концентрі учителі природознавства та суспільствознавства разом з іншими товаришами (філог, краснавець то-що).

Розвязуючи це питання, школа не повинна відкладувати його як можна далі на кінець учби. Вона мусить цю роботу розпочинати з перших же днів перебування дітей у школі. З перших кроків життя дітей у школі підводити їх до розуміння цієї серйозної й актуальної проблеми.

У наслідок роботи школи треба, щоб підлітки мали правильне уявлення про це питання, тому на обов'язкові школи лежить дати все, що стосується біології запліднення й народження людини, не відокремлюючи цього в спеціальну тему, а звязуючи з загальним курсом відділу розмноження—водорослин, через тварини й до людини включно, бо тільки в таких випадках можливо зберегти інтерес учнів до загального змісту теми й не пригнітити його чужими, що дуже легко виникають, намуленнями з боку полових емоцій.

І, нарешті, останній момент — це питання про того, хто дає цю освіту.

Питання про культуру педагога являється одним з важливих і актуальних. Педагогові потрібно, переводячи розмови з дітьми в такі відповідальні моменти бути надто витриманим, обережним у виразах, руках, міміці. В таких розмовах потрібно заарані обмірювати кожне слово, що його має він сказати, кожний свій крок кожний рух і т. ін. Потрібно культивувати в собі уміння в таких випадках бути дуже спокійним, серйозним і, може, надто суворим до себе. Тут не повинно бути місця емоціям, переживанням, а хай в цей час господарем його буде холодність, здоровий розум.

Тільки він допоможе правильно розвязати це питання.

Ось в основному ті завдання, що їх Зігд висунув перед школою в справі половового виховання дитинства. Школі треба їх докладно обмірювати й поставити для себе суто практичні робочі завдання.

О. С. Кулінич